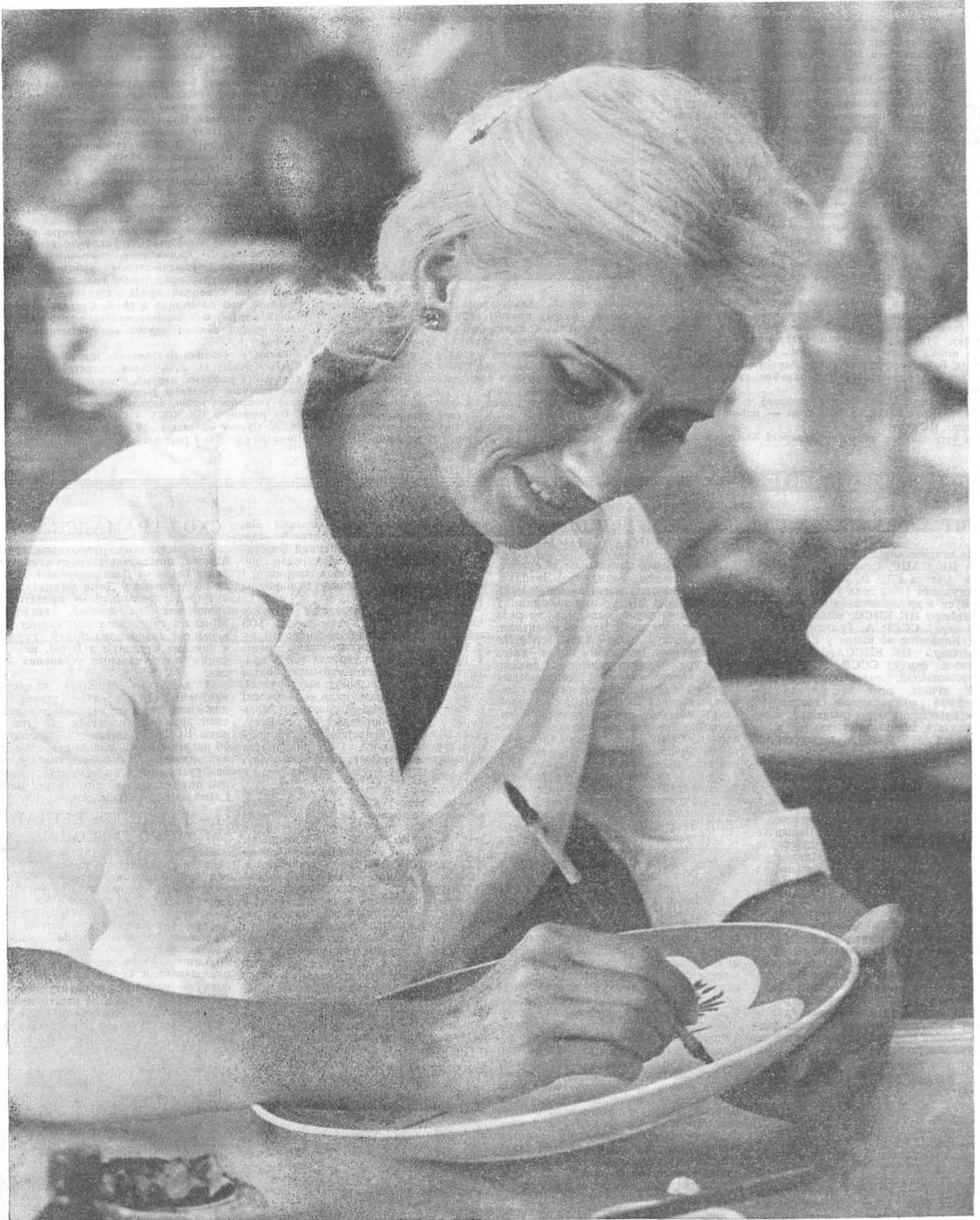

Голас Радзімы

№ 5 (1731)
4 лютага 1982 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Сотні розных вырабаў праходзяць штогод праз рукі жывапісца Добрушкага фарфаравага завода Надзеі МАКЕЕВАЙ. Кубкі, сервізы, дэкаратыўныя талеркі, аздобленыя яе малюнкамі, вызначаюцца прыгажосцю і непаўторнасцю.
[Працяг фотарэпартажа пра Добрушскі фарфарава завод змешчаны на стар. 3].

Міхаіл Андрэевіч СУСЛАЎ

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР з глыбокім жалем паведамілі, што 25 студзеня 1982 года на васьмідзесятым годзе жыцця, пасля непрацяглай цяжкай хваробы памёр выдатны дзеяч Камуністычнай партыі, Савецкай дзяржавы і міжнароднага камуністычнага руху, член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, двойчы Герой Сацыялістычнай працы Міхаіл Андрэевіч Суслаў.

У некралогу, падпісаным кіраўнікамі партыі і ўрада, гаворыцца, што Міхаіл Андрэевіч Суслаў нарадзіўся 21 лістапада 1902 года ў сяле Шахаўскім Паўлаўскага раёна Ульянаўскай вобласці ў сям'і селяніна-бедняка. З юнацкіх гадоў ідэі і справа Кастрычніцкай рэвалюцыі вызначылі яго жыццёвы шлях. У 1918—1920 гадах, працуючы ў камітэце беднаты, у павятовай камсамольскай арганізацыі, ён актыўна ўключыўся ў барацьбу за стварэнне новага грамадства, за лепшае жыццё для працоўных.

У 1924 годзе М. А. Суслаў быў прыняты ў рады Камуністычнай партыі. Камандзіраваны на вучобу ў Маскву, ён у 1924 годзе закончыў Прачысценскі рабфак, а ў 1928 годзе — Маскоўскі інстытут народнай гаспадаркі імя Г. Пляханова. Затым вучыўся ў эканамічным інстытуце чырвонай прафесуры і вёў выкладчыцкую работу ў Маскоўскім дзяржаўным універсітэце і Прамысловай акадэміі.

У 1931 годзе М. А. Суслаў быў накіраваны партыяй на работу ў Цэнтральную кантрольную камісію ВКП(б) і Народны камісарыят рабоча-сялянскай інспекцыі і з таго часу пастаянна працаваў на адказных участках партыйнай і дзяржаўнай дзейнасці.

У гады Вялікай Айчыннай вайны Міхаіл Андрэевіч Суслаў, будучы начальнікам Стаўрапольскага краявога штаба партызанскіх атрадаў, членам Ваеннага савета Паўночнай групы войск Закаўказскага фронту, актыўна ўдзельнічаў у барацьбе супраць фашысцкіх акупантаў.

З 1946 года М. А. Суслаў працаваў у Цэнтральным Камітэце КПСС, з 1947 года — нязменна сакратаром ЦК партыі.

На ўсіх пасадах, якія яму давяралі Камуністычная

партыя і народ, адзначаецца ў некралогу, Міхаіл Андрэевіч Суслаў праявіў сябе выдатным арганізатарам, непахісным барацьбітом за вялікую справу Леніна, за паспяховае вырашэнне задач камуністычнага будаўніцтва. Важнае месца ў яго дзейнасці займалі пытанні ўмацавання брацкай салідарнасці з краінамі сацыялістычнай сроднага саюза, барацьбы нашай краіны за справу міру.

За вялікія заслугі перад Камуністычнай партыяй і Савецкай дзяржавай М. А. Суслаў двойчы ўдасцелены звання Героя Сацыялістычнай Працы, ўзнагароджан пяццю ордэнамі Леніна, ордэнамі Кастрычніцкай Рэ-

валюцыі і Айчыннай вайны I ступені, многімі медалямі СССР. Ён адзначан таксама ўзнагародамі рада брацкіх сацыялістычных дзяржаў.

Светлая памяць аб Міхаіле Андрэевічу Суславе, верным сыне партыі, бальшавіку-ленінцу, які аддаў усё сваё жыццё вялікай справе камуністычнага будаўніцтва, назаўсёды захавецца ў сэрцах савецкіх людзей.

28 студзеня ў Калоннай зале Дома саюзаў на высокім пастаменце сярод кветак была ўстаноўлена труна з целама нябожчыка. Масква развіталася з М. А. Суславым.

Да пастамента былі ўскладзены вянкi ад Цэнтральнага Камітэта КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Савета Міністраў СССР, ад ЦК кампартый саюзных рэспублік, прэзідыумаў Вярхоўных Саветаў і Саветаў Міністраў саюзных рэспублік, міністэрстваў і ведамстваў, МГК КПСС і выканкомаў Массавата, МК КПСС і выканкома Масаблсавата, крайкомаў партыі і крайвыканкомаў, абкомаў партыі і аблвыканкомаў, грамадскіх арганізацый, ад родных і блізкіх нябожчыка.

Тут жа вянкi ад дыпламатычных прадстаўніцтваў замежных краін у Савецкім Саюзе.

Бясконцы людскі паток праз Калонную залу. Рабочыя заводаў і фабрык, супрацоўнікі ўстаноў сталіцы, працаўнікі Падмаскоўя, партыйныя, савецкія, прафсаюзныя і камсамольскія работнікі, дзеячы навукі і культуры, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, воіны Савецкай Арміі, студэнты і школьнікі прыйшлі, каб развітацца з М. А. Суславым, верным сынам партыі, бальшавіком-ленінцам, які аддаў усё сваё жыццё вялікай справе камуністычнага будаўніцтва.

Разам з савецкімі людзьмі аддалі даніну глыбокай павагі М. А. Суславу прадстаўнікі камуністычных і рабочых партый. Развітацца з нябожчыкам прыйшлі кіраўнікі дыпламатычных прадстаўніцтваў замежных краін, акрэдытаваныя ў СССР.

Па рашэнню ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР М. А. Суслаў пахаваны 29 студзеня 1982 года на Краснай плошчы ў Маскве.

падзеі • людзі • факты

ВІЗИТ А. ГРАМЫКІ У ГДР

Па запрашэнню Генеральнага сакратара ЦК САПГ, Старшыні Дзяржаўнага Савета ГДР Э. Хонекера 27—28 студзеня 1982 года ў Берліне знаходзіўся з дружэлюбным візітам член Палітбюро ЦК КПСС, міністр замежных спраў СССР А. Грамыка.

У Камюніке аб візіце ў ГДР члена Палітбюро ЦК КПСС, міністра замежных спраў СССР А. Грамыкі, у прыватнасці, гаворыцца: СССР і ГДР лічаць, што ва ўмовах цяперашняй міжнароднай абстаноўкі, якая прыкметна абвастрылася ў выніку ўзятых імперыялістычнымі коламі, перш за ўсё ЗША, курсу на нястрымнае фарсіраванне ўзбраенняў, асаблівае значэнне набывае згуртаванасць дзяржаў сацыялістычнай сроднага саюза, эфектыўная каардынацыя іх дзейнасці на міжнароднай арэне.

Мілітарызмаму курсу ў міжнародных справах СССР, ГДР і іншых сацыялістычных краін процістаяць ужо палітыку мірнага суіснавання, разрады напружанасці, узаемавыгаднага супрацоўніцтва, сумленнага канструктыўнага дыялога.

СССР і ГДР расцэньваюць апошнія дзеянні ўрада ЗША, накіраваныя супраць Польскай Народнай Рэспублікі і Савецкага Саюза, як прамое парушэнне Статута ААН і прычынаў узаемаадносін дзяржаў, якія ўтрымліваюцца ў хельсінкскім Заключным акце, які патрабуюць павагі суверэнных правоў кожнай дзяржавы-ўдзельніцы, яе законаў, прадпісваюць устрымлівацца ад любога ўмяшання ў яе ўнутраныя справы.

СССР і ГДР рашуча асуджаюць гэтыя дзеянні ЗША, якія наносзяць шкоду справе міру, пагаршаюць атмасферу для дыялога паміж Усходам і Захадам. Яны адхіляюць заяву брусельскай нарады міністраў замежных спраў НАТО ад 11 студзеня 1982 года, якая з'яўляецца грубай спробай умяшання ва ўнутраныя справы Польскай Народнай Рэспублікі.

Пры разглядзе іншых міжнародных пытанняў бакі выказалі заклапочанасць у сувязі з далейшым абвастраннем становішча на Блізкім Усходзе, выкліканым анексіяй Ізраілем Галанскіх вышынь. Гутаркі пацвердзілі поўнае адзінства поглядаў і пазіцый СССР і ГДР па ўсіх абмяркоўваемых пытаннях.

АДКУЛЬ ЗЫХОДЗІЦЬ ПАГРОЗА МІРУ

Аб'ектыўныя матэрыялы аб суадносінах сіл паміж Усходам і Захадам, агульнай накіраванасці знешняй палітыкі СССР і ЗША змяшчаюцца ў брашуры «Адкуль зыходзіць пагроза міру», выпушчанай Ваенвыдавецтвам. 25 студзеня ў Маскве адбылася прэсканферэнцыя, на якой новая кніжка была прадстаўлена савецкім і замежным карэспандэнтам Міністэрствам абароны СССР і Міністэрствам замежных спраў СССР. Перад журналістамі выступіў першы намеснік начальніка Генеральнага штаба Узброеных Сіл СССР генерал арміі В. Варэнікаў. Публікуючы кніжку, сказаў ён, мы ставім задачу на канкрэтных фактах паказаць, хто вінаваты ў гонцы ўзбраенняў, якая працягваецца ўжо не адно дзесяцігоддзе. З прыведзеных у ёй матэрыялаў відаць, што імяна ЗША былі ініцыятарам стварэння і разгорвання ўсё новых і новых відаў смяротных узбраенняў.

Ці мог Савецкі Саюз у гэтых умовах сядзець склаўшы рукі? Не!

Аднак гонка ўзбраенняў — гэта не той шлях, які вядзе да міру. Цяперашняя адміністрацыя не ўтойвае, што ёю ўзяты курс на «прамое проціборства» з Савецкім Саюзам у глабальным і рэгіянальным маштабах. Прычым Злучаныя Штаты па-ранейшаму робяць стаўку на падрыхтоўку да вайны з выкарыстаннем у ёй стратэгічных ядзерных сіл у розных варыянтах.

Прыняўшы ўдзел у прэсканферэнцыі начальнік упраўлення Генеральнага штаба Узброеных Сіл СССР генерал-палкоўнік Н. Чарвоў і іншыя, адказваючы на пытанні журналістаў, адзначылі, што прыведзеныя ў кнізе даныя даюць магчымасць параўноўваць ваенны патэнцыял Злучаных Штатаў, НАТО з ваенным патэнцыялам Савецкага Саюза і Варшаўскага Дагавора. З іх кожны можа зрабіць вывад аб рэальных суадносінах сіл і пераканацца: Савецкі Саюз нічога не робіць такога, што вяло б да парушэння існуючай у свеце ваенна-стратэгічнай раўнавагі.

ПРАЦОЎНЫ ПОСТУП РЭСПУБЛІКІ

Цэнтральнае статыстычнае ўпраўленне БССР паведаміла аб выніках выканання Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця

Беларускай ССР у 1981 годзе. Як адзначана, працоўныя Савецкай Беларусі забяспечылі ў мінулым годзе далейшы рост грамадскай вытворчасці і яе эфектыўнасці, павысіўся народны дабрабыт.

Атрыманы нацыянальны даход у параўнанні з 1980 годам склаў 105 працэнтаў, а прырост вытворчасці — 4,5 працэнта. Прадукцыйнасць працы ў прамысловасці ўзрасла на 3 працэнта; за кошт гэтага атрымана больш дзвюх трэцей прыросту вытворчасці. Перавыканан гадавы план вытворчасці грузавых аўтамабіляў, трактароў, прыбораў, сіласаўборачных камбайнаў, матацыклаў, веласіпедаў, тавараў культурна-бытавога і гаспадарчага прызначэння і многіх іншых вырабаў.

У складаных умовах надвор'я мінулага года ў рэспубліцы атрыманы большы, чым у 1980 годзе ўраджай сельскагаспадарчых культур. Сабрана 13,4 мільёна тон бульбы, 1,4 мільёна тон цукровых буракоў (фабрычных), 840 тысяч тон гародніны. Упершыню нарыхтавана 1 800 тысяч тон збожжа, на 509 тысяч тон больш сярэднегадавых закупаў у дзесятай пяцігодцы. Звыш трох чвэрцей выкарыстанага ў рэспубліцы нацыянальнага даходу накіравана на спажыванне, а з улікам затрат на жыллёвае і сацыяльна-культурнае будаўніцтва непазрэдна на народны дабрабыт выкарыстана больш чатырох пятак нацыянальнага даходу. Як і ў папярэднія гады, была забяспечана поўная занятасць працаздольнага насельніцтва. Рэальныя даходы ў разліку на душу насельніцтва ўзраслі за год на 3,2 працэнта.

СХОД ГРАМАДСКАСЦІ

Урачысты сход грамадскасці горада Мінска, прысвечаны нацыянальнаму святу Індыі — Дню рэспублікі, адбыўся 25 студзеня ў ДOME літаратара.

Сярод удзельнікаў — прадстаўнікі працоўных калектываў, актывісты Мінскага гарадскога аддзялення Таварыства савецка-індыйскай дружбы, а таксама студэнты з Індыі, якія вучацца ў навучальных установах Мінска.

З дакладам выступіў старшыня праўлення Мінскага гарадскога аддзялення Таварыства савецка-індыйскай дружбы, намеснік міністра асветы БССР Р. Сярноў. Расказаўшы аб дасягненнях і развіцці нацыянальнай эканомікі Індыі, ён адзначыў, што беларускі народ, як і ўсе савецкія людзі, праяўляе глыбокія пачуцці павагі і сімпатыі да індыйскага народа.

«ПАРЭКС-2» ВЫДАЕ ПРАДУКЦЫЮ

На Мазырскім нафтаперапрацоўчым заводзе дала першую прадукцыю другая буйная ўстаноўка «Парэкс», пабудаваная ў садружнасці са спецыялістамі з ГДР. З яе пускам завод завяршыў пераход на прагрэсіўную эканамічную тэхналогію вытворчасці — на аснове больш глыбокай ачысткі нафты.

Адначасова больш чым у два разы павялічваецца «здабыча» вадкіх парафінаў — пачаткова прадукту нафтапарагонкі, які з'яўляецца каштоўнай сыравінай для атрымання багатых бялкамі і вітамінамі кармавых дражджэй.

У Брэсце справіў наваселле кніжны магазін «Дружба». Тут можна набыць літаратуру, выдадзеную ў краінах сацыялістычнай сроднага саюза. НА ЗДЫМКУ: у гандлёвай зале магазіна.

- ◆ ГАСПАДАРЧЫЯ КЛОПАТЫ САКРАТАРА РАЙКОМА
- ◆ ФОТАЗДЫМКІ, КНІЖКІ АБ ПРЫРОДЗЕ — ЯГО ДРУГОЕ ЖЫЦЦЕ
- ◆ ЧАЛАВЕК МОЦНЫ СВАЁЙ ЛЮБОЮЮ ДА РОДНАЙ ЗЯМЛІ

ЛЯЦЯЦЬ У НЕБЕ ЖУРАЎЛІ

— Вячаслаў Іосіфавіч, пара!..

Дзед Ігнат ад нечаканасці ажно рот разавіў. Ну, вядома ж, гэта Алешка—першы сакратар райкома. Колькі добрага ён чуў пра яго. Мужык, кажучы, надзвычай дзелавы, талковы... Справу сваю ведае, людзей паважае і яго цэняць. Мала таго, што раёнам умела кіруе, дык і кніжкі аб прыродзе добрыя складае. А яшчэ здымкі ў газетах і часопісах друкуе. Ай-й-й, і як гэта ён не дапетрыў? З размовамі сваімі прыставаў ды з роспытамі... І што падумае?

А сакратар райкома на развітанне моцна паціснуў шурпатую ад работы Ігнатаву руку і паабяцаў, што заўтра зноў будзе на лужку. Травы колькі нарасла. На тыдзень касіць.

Сказаў так і паехаў. ...Прыемная стома нават бадзёрыла, і Алешка, здаецца, толькі і думаў, што аб гэтым свежым ранку, аб лужку і аб Ігнату... Але так толькі здавалася. Набліжалася жніво, і клопатаў у сакратара райкома было хоць адбаўляй. Учора ў Галынцы пабываў. Як адчуваў, што там не ўсё ладзіцца з рамонтам тэхнікі. Адшукаў старшыню, а той толькі рукамі разводзіць. Запчастак, маўляў, не хапае. А ў Сельгастэхніцы былі? А да суседзяў ездзілі? А ў райком званілі? У райком? Па такіх дробязях? Выкруцімся як-небудзь...

Разумны чалавек, нядрэны кіраўнік, а разважае неяк не па-гаспадарску. Уборка ж хлеба — усім клопатам клопат што для патомнага хлебабары, што для работніка райкома. Праўда, за рэдкім выключэннем у раёне добра

падрыхтаваліся да жніва і гатовы выйці ў поле. Гэта і суцяшала Алешку, і насяражвала. Колькі працы ўкладае штогод хлеббароб, каб вырасіць ураджай, а надыйдзе ўборка—то задажджыць, то пранясецца бура, паспрабуй убраць кручанае-перакручанае сцябло. Летась гэта было ці пазалетась... Прыехаў ён неяк у калгас «Прагрэс». А тут зноў як з вядра палівае хто. І такі вецер узнісўся—гадзіны дзве не было спакою. А калі выехалі ў поле—сэрца заняла. Такая пшаніца гінула. Спрабавалі потым дзе сярпамі жаць, дзе касой... Але хіба ўсё ўратаеш? Або вольце цяпер пара якая стаіць! Лета бы па заказу. А травы нарасла колькі! Не пазнаць і лугі-сенажаці. Касілі-здрабнілі, прэс-падборшчыкі, самаходныя кормаўборачныя камбайны, такія, як КСК-100... Слішча яка! Праўда, ёсць яшчэ нямаля мясцін, дзе з такой тэхнікай не разварнуцца. Вольце і косяць траву ўручную, дзедзюскім метадам шэфы, пенсіянеры—усе, хто можа. Толькі не задажджыла б. Паспець бы сена ўладкаваць. Хаця ўсялякае можа быць. Не навучыўся яшчэ чалавек са стыхійнай ваяваць. А трэба было б штосьці прыдумаць.

Во, зімой заваліць зямлю снегам, ціснуць маразы, колькі жывёлін дзікіх ды птушак гіне, і ніякага паратунку. А што ж гэта за лес без лася ды без зайца?

Неяк у час вандровак па Палессі, збіраючы матэрыял для сваёй кнігі аб прыродзе, ён было прыпыніўся на начоўку ў невяліччай вёсачцы дамоў на пяць-шэсць. Гаспадары хаціны, якая яму пры-

глянулася, аказаліся людзьмі ветлівымі, гаваркімі. А калі даведаліся, што іх нечаканы госьць партыйны работнік і свой водпуск праводзіць у палескай глыбінцы з фотаапаратам ды з бланкотам, то і зусім пасвайнелі. Гаспадар Мікіта Пятровіч, вялікі аматар прыроды, назаўтра не толькі паказаў шмат цікавых мясцін, дзе чорныя буслы вадзіліся, дзікі, мышаловы балотныя, але і звадзіў на лясную пасеку, медам пачаставаў... І ўвесь час прыгаворваў: «Рабі здымкі, ды такія, каб за жывое бралі, каб прымушалі чалавека задумвацца аб характэры прыроды, выклікалі пачуццё любві і павагі да ўсяго жывога...»

Рабіць здымкі, ды такія, каб за жывое бралі... На адзін удалы кадр можна патраціць год пошукаў. Зрэшты, ці ў гэтым справа. Вольце часта пытаюць, як гэта яму ўдаецца сумяшчаць у сабе такія, здавалася б, зусім супрацьлеглыя заняткі: з аднаго боку, ён сакратар райкома—праца ў якога наймакнейшая і найкляпатлівейшая, а з другога—сапраўдны прыродазнаўца, пісьменнік. Ну, пісьменнік,—занадта звычайна прырэчыў Вячаслаў Іосіфавіч, а вольце цяга да прыроды, любоў да яе... З дзяцінства гэта ці што?

Нарадзіўся і вырас ён на Случчыне, у невяліччай вёсачцы Хінолаўка, у краі векавых бароў, заліўных лугоў, непраходных балот. Прачнецца ўранку, а праз расчынае акно зязюлін голас рвецца. Раз, два, тры... Лічыць—гэта колькі гадоў яму накіравана на зямлі практыць. Лічыць, лічыць і сабецца. А потым выбежыць з дому і на

зязюлін голас. Лес во побач. І так хочацца пабачыць гэту дзіўную птушку. А па дарозе зайца стрэне, вавёрку нечакана напалохае. Або прыляжа дзе-небудзь на лужку і гадзіну буслоў высочвае. Вольце тады і зарадзілася думка: а што, калі ўсю гэту прыгажосць ды на плёнку? І купіў фотаапарат. Лепшыя здымкі друкаваў у газетах, рабіў пад іх подпісы, збіраўся пасля школы паступіць на факультэт журналістыкі ды спазніўся з экзаменамі. А потым служыў у арміі. Вучыўся завочна ў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі на агранома, працаваў у Слуцку, у Старадарожскім райкоме партыі. І ўвесь гэты час здымаў. Пазней ужо, працуючы першым сакратаром Клецкага райкома партыі, у час сваёй водпускаў пабываў на Байкале, сустрэкаўся з золатаздабытчыкамі Далёкага Усходу, з энергетыкамі Калымскай ГЭС, гаспадаркаў у аленяводаў... А потым падарожнічаў па азёрнай Карэліі, дайшоў аж да берагоў Белага мора. Тысячы здымкаў! Многія пабачылі ўжо свет, многім жа яшчэ належыць раскрыць прыгажосць зямлі нашай. А сотні сустрэч з цікавымі людзьмі... Для партыйнага работніка—гэта своеасабліва школа жыцця, свежы струмень паветра ў спякотны дзень. «Я ж,—падрэслівае сам Алешка,—у першую чаргу партыйны работнік, а мае здымкі, кніжкі аб прыродзе—гэта мае другое жыццё».

Неяк ён прызнаваўся: бываюць такія дні—галава кружыцца ідзе: з ранку нарада ў райкоме, потым нехта на прыём прыйдзе са сваім патрабам. А пасля абеду на раён трэба—там комплекс будуюць, а там дарогу ў некалі непраходных мясцінах асфальтуюць. Вечарам з тэлебачання зазірнуць: раскажыце, калі ласка, просяць, як да жніва рыхтуецца. Прывадзіцеся дамоў і з ног валішся, адпачыць бы. І ад-

(Заканчэнне на 4-й стар.)

ДЗЕД ІГНАТ стараўся як мог. А касіць, трэба сказаць, ён умеў. Яшчэ гадоў колькі назад яму не было роўні. Але гэты малады і статны дзяцюк насядаў яму літаральна на пяты: рэзаў так, бы ўсё жыццё траву касіў. Пракос вёў прама, нібы пад шнурок. «Э, бач, які спрытны,—злудецца дзед,—і адкуль такі?» З кожным новым крокам сілы пакідалі Ігната, і ён не вытрымаў «гонкі». Здаўся.

— Шабаш!

Ткнуў касу ў купіну і паратарчы закашляўся.

— Але ж і замарыў. Коціш спрытна. Малайчыма. Вясковы, нябось.

— Ага,—шчыра ўсмінуўся дзяцюк. Відаць, ён таксама добра натаміўся і рады быў перавесці дух. А ранак на лужку толькі завязваўся. Недзе з-за лязяку няспешна выкатвалася сонца, кувала зязюлі, цёплая чэрвеньская раса бадзёрыла. Дзед Ігнат скруціў самакрутку, зацягнуўся.

— Не, што ні кажы, а самасад усім табакам табак. На бок заморскія цыгарэты! Бывала, свайго насадзім, насушым за зіму, і пахкай без турбот.

— Э,—не пагадзіўся з Ігнатам субяседнік,—бывала, мужыкі самасад курылі ды з квасам хлеб елі.

— Яно праўда,—уздыкнуў Ігнат.—Раней во, накісішся, ныцнеш у торбачку, а там толькі кавалачак хлеба з цыбулінай. Цяпер жа... Ты паглядзі, ды не саромейся. Во, колькі ўсяго гаспадары паклала. Сілкуйся на здароўе! Не, што ні кажы, жыць можна. Вайны не было б. Я то што, я пажыў. Маладых шкада, калі што, не дай бог.

Ігнат крыху памаўчаў, смачна зацягнуўся самасадом.

— А ты, відаць, з шэфамі прыехаў? Клецкі?

Тут недзе паблізу завурчэла легкавушка, і воблачка прыдарожнага пылу казытнула нос. Машына прыпынілася. Нечы зычны голас паклікаў:

ФАРФОР ВЫРАБЛЯЮЦЬ У ДОБРУШЫ

У Расіі фарфор з'явіўся толькі ў XVIII стагоддзі, хаця сакрэт яго вырабы кітайскім майстрам быў вядомы яшчэ ў далёкай старажытнасці. Вытворчасць фарфору была дарагой і складанай, таму вытанчаныя сервізы з адмысловым роспісам упрыгожвалі ў асноўным побыт людзей заможных.

У Беларусі, багатай на гліну розных відаў, здаўна займаліся ганчарным промыслам, а вольце першы фарфоравы завод быў пабудаваны ў Мінску толькі ў 1951 годзе. Некалькі гадоў назад на прылаўках магазінаў з'явіліся чайныя і сталовыя сервізы, асобныя вырабы з фарфору, пазначаныя эмблемай-літарай «Ф». Гэта пачаў выпускаць прадукцыю Добрушскі фарфоравы завод.

НА ЗДЫМКАХ ліцейшчыца прыстаўных дэталей ліцейна-фармовачнага цэха Алена БАНДАРЭНКА; жывалісец Святлана КУКАЛЕВА; здымшчыца загатоўвак Надзея КАЦЕРЫКОВА.

Фота А. ЛАБАДЫ.

БІМ СПЯШАЕЦЦА НА ДАПАМОГУ

Пасылкі адразу ў дзесяткі адрасоў адправілі ў гэтыя дні супрацоўнікі Інстытута матэматыкі Акадэміі навук БССР. Вылічальныя цэнтры заводаў і канструктарскіх бюро Уладзіміра і Рыгі, Крывого Рога і Запарожжа, Херсона і Андзіжана атрымалі магнітныя стужкі з матэматычным забеспячэннем ЭВМ для рашэння актуальных навукова-тэхнічных задач. Тым самым беларускія вучоныя завяршылі чарговы этап даследаванняў па складанню універсальнага пакета прыкладных праграм для камп'ютэраў адзінай сістэмы ЭВМ.

БІМ — так называецца прапрацоўка — уключае 1200 задач з розных галін тэхнікі, статыстыкі, метадаў аптымізацыі даследаванняў і канструктарскіх пошукаў. Іх прымяненне значна павышае эфектыўнасць выкарыстання парка ЭВМ.

Стварэнне развітага матэматычнага забеспячэння — адзін з найбольш прадуктыўных шляхоў укаранення ў народную гаспадарку дасягненняў фундаментальнай матэматыкі. Патрэбы практыкі ўлічаны пры стварэнні аўтаматызаванай інфармацыйна-пошукавай сістэмы, якая заклікана рэзка павысіць прадукцыйнасць працы даследчыкаў. Толькі за першы год адзінаццатай пяцігодкі эканамічны эффект ад укаранення вынікаў навуковых распрацовак інстытута склаў звыш 15 мільянаў рублёў.

Сесія — гэта заўсёды сур'ёзна і адказна. Ці першая, ці апошняя... Кожнаму студэнту прыносіць яна хваляванні, клопаты, дорыць шчаслівыя хвіліны паспяхова зданых экзаменаў і залікаў. А часам і горыч нядачы: «Здаецца — чытаў. Здаецца — запамінуў усё добра... І чаму заблытаўся, адказваючы на пытанне ў білетце! Мог жа і «выдатна» атрымаць». Вядома ж, бывае ўсяляк. Але выкладчыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Леніна

задавалены. Сёлета да сесіі студэнты падрыхтаваліся як ніколі добра. **НА ЗДЫМКАХ:** вышэйшы бал! На выдатна здала экзамен студэнтка 2-га курса факультэта прыкладной матэматыкі Галіна ШНІТКО; з пункту гледжання вечнасці...; як там трымаюцца нашы!; у чытальнай зале бібліятэкі ўніверсітэта.

Фота У. ВІТЧАНКІ.

ЛЯЦЯЦЬ У НЕБЕ ЖУРАЎЛІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

пачываеш: вострыш аловак і за блакнот, або з плёнкі поркаешся. Столькі ж уражанняў, столькі дарог пройдзена. Так хочацца расказаць аб убачаным...

Расказаць аб убачаным... А гэта задума напісаць кнігу аб рабоце з людзьмі, аб перабудове вёскі... Не, не ўсё гладка, вядома, складваецца ў жыцці, як яно здаецца. Некаторыя вольныя зайдзюцца сакратару райкома. Маўляў, работа — лепш і не прыдумайце. І павага табе, і аўтарытэт. Толькі кіруй. Але як?

Алешку было крыху больш за трыццаць, калі ён узначаліў партыйную арганізацыю Клецкага раёна. Цікаўнасць да маладога сакратара райкома — павышаная. Ён гэта адчуваў і ўсведамляў, як і тое, што без спецыялізацыі і канцэнтрацыі сродкаў вытворчасці ўжо не абыйдзецца. Раён сельскагаспадарчы: галоўны яго клопат выдаваць на-гара малако, мяса, хлеб... Вось і ездзіў па раёне, да ўсяго прыглядаўся, прыслухоўваўся, знаёміўся з людзьмі. Асаблівую ўвагу звяртаў на работу маладых спецыялістаў. Многіх потым рэкамендаваў на кіруючыя пасады і не памыліўся. Дыпламаваны брыгадзір, загадчык фермы... Гэта было так важна, асабліва ў сувязі з будаўніцтвам у раёне цэлых комплексаў па вытворчасці сельгаспрадуктаў. Такіх, напрыклад, як у калгасе «Кастрычнік» — на 24 тысячы галоў гадавога адкорму свіней, з перспектывай да 50 тысяч. Гэта ж цэлая фабрыка мяса! А хто кіра-

ваць ёю будзе? Практык-самавучка? Вось яно... Або во, у раёне ў апошнія гады ўзялі інтэнсіўны курс на павышэнне ўраджайнасці збожжавых, бульбы, цукровых буракоў... Неяк, выступаючы на адной з нарад, Алешка выказаў думку: даўно настаў час і на клецкіх землях мець высокія і стабільныя ўраджай. Для гэтага ж усё ёсць: тэхніка, угнаенні, насенне... І назваў лічбы рэальныя, сто разоў уважання і асэнсавання, тым больш, што за прыкладам далёка хадзіць не трэба было. У племсаўгасе «Чырвоная зорка» атрымлівалі штогод з кожнага гектара па 30—35 цэнтнераў зерня і амаль па 300—бульбы. А што ж іншыя гаспадаркі? Ці землі горшыя? Або ўмовы працы не такія?

Вядома, сакратару што, падумае хтосьці. Ён угнаенні на палі не возіць, за штурвалам камбайна не сядзіць... Ды, як бы гэта сказаць, у яго, у Алешкі, такая пасада, якая патрабуе ўмення не толькі мабілізаваць людзей на выкананне той ці іншай задачы, але і прымуць іх паверыць у рэальнасць задуманага... Не, не проста гэта зрабіць, не проста кіраваць раёнам. Многім тады здалося, што сакратар загнуў з лічбамі. А сёння? Вунь, пшаніца якая расце — густы лес, цэнтнераў пад пяцьдзесят з гектара.

Хлеб... Хлеб — усяму галава, найдаражэйшае багацце чалавека. Але не хлебам адзіным жыве сёння чалавек. Некалі яны, падлеткі, у цяжкіх наслываенні час радавалі-

ся кожнай лішняй крошчы... У калгасе іхнім толькі і думалі, як бы гэта канцы з канцамі звесці: самім выжыць, жывёлу голадам не памарыць. А цяпер? Што ні вёска — цэлы гарадскі пасёлак. Узяць хаця б той самы калгас «Кастрычнік», вёску Шэпічы. Будуецца дыхтоўныя добраўпарадкаваныя дамы з усімі камунальнымі выгодамі, узводзяцца культурна-бытавыя аб'екты, спартыўныя збудаванні... Неяк быў у Шэпічах. Зазірнуў да старшыні, а той злуецца нечага. Бач (гэта пра маладых спецыялістаў), не паспелі і тыдзень папрацаваць, а ўжо з прэтэнзіямі: маўляў, жыллё не падыходзіць. Падавай ім, старшыня, кватэру, ды такую, каб і вада была, і ванная...

А што? У гэтым ёсць свой сэнс. Пабагацелі мы, выходзіць, раз выбіраем ды патрабуем. Не, не хлебам адзіным жыве сёння чалавек.

...Недзе перад самым Клецкам «Волга» прытармазіла.

— Я да ручая, — папярэдзіў шафёр, — вады ў радзятар падліць трэба.

«Але ж колькі нагадалася за дарогу», — схамянуўся Алешка і выйшаў з машыны. Тут да яго слыху данёсся жураўліны крык. Высока ў небе, ледзь бачна, клінам ляцелі жураўлі... «Добрая прыкмета», — гаварыла яму некалі ў дзяцінстве маці, — сустракаць уранку жураўлёў...»

Добрая прыкмета... Няхай будзе добрай.

Яраслаў СІДОРЫН.

Што? * Як? * Чаму?

У дэмагагічнай какафоніі нахонт «правоў чалавека» апошнім часам асобна выдзяляюцца прапагандысцкія імправізацыі на тэму:

АСОБА ЦІ КАЛЕКТЫЎ?

Вядома ж, гэта дылема застаецца нявырашанай толькі ў нас, у сацыялістычным грамадстве, бо што датычыцца іх, «заходніх дэмакратый», то там усё о'кэй. Калі Рэйган ці Форд, дык гэта менавіта Рэйган і Форд, калі Сміт, дык гэта Сміт, калі Гроў, дык гэта Гроў. І прэзідэнт ці экс-прэзідэнт, і дробны гандляр, і прыбіральшчык — гэта асобы. Кожны сам па сабе, кожны са сваімі адметнасцямі, кожны са сваім «я». І гэта, лічачы тыя ж «вольныя» імправізатары, — добра. Больш таго — так павінна быць усюды.

Але гэту спароджаную капіталізмам схему пабудовы грамадства і адносінаў паміж яго членамі псуем мы, савецкія, са сваім калектывізмам.

Бачыце, у нас Іваноў ці Пятроў — гэта не Іваноў і Пятроў, а нейкія ўраўнаваныя калектывам істоты, без свайго аблічча, без свайго «я». Чалавек у сацыялістычным грамадстве мусіць жыць не ўласнымі інтарэсамі, а агульнымі. Ён не можа мець па-свойму, не можа мець «адасобленага лёсу, асабістага шляху і шчасця». Карацей, калектыву нівеліруе асобу, робіць з яе нейкага сярэднястатыстычнага шэранькага чалавечка.

Інакш, як прымітывізмам, такія «навуковыя» разважання не назавеш. Самы звычайны сацыялагічны прымітывізм. Ён у бліжнім сваяцтве з тым, які маляваў напалоханаму заходняму абыяцелю, буржуйчыку калгас, як такі інстытут Савецкай дзяржавы, у якім абагулены не толькі хамуты, плугі і коні, але нават жонкі. Так што сённяшнія тытулаваныя саветолагі ад тых першых антыкамуністаў-самавукаў недалёка адышлі.

Але давайце, як кажучы, глянем праўдзе ў вочы.

Не адмаўляем таго, што мы — калектывісты. А гэта значыць, што «я» ў нас на другім плане, на першым жа — «мы». Гэта значыць, што кожны з нас на займаемым ім рабочым месцы, пасады — ад слесара да дырэктара прадпрыемства, ад вадзіцеля да міністра ці партыйнага кіраўніка — перш за ўсё выконвае справу, важную не для сябе асабіста, а для калектыву, для ўсіх нас як грамадства.

Ці не таму мы называемся грамадствам працоўных, а не прыватных уласнікаў?

Нам не ўласцівы індывідуалізм у розных яго формах, які спараджае прыватнаўласніцкую псіхалогію і мараль, раз'ядноўвае людзей, процістаўляе іх адзін аднаму. А калі такая немач паражжае душы паасобных членаў нашага грамадства, мы змагаемся з ёю як з самай небяспечнай сацыяльнай хваробай.

Уявім сабе, што менавіта на гэтых словах нас хапаюць за рукі нашы ідэалагічныя апаненты і ўголас крычаць: «А што мы даказваем? Вось так калектыву падаўляе асобу, нівеліруе яе, нішчыць маё «я»!»

Наадварот, панове, мы толькі не даём прабіцца парасткам такіх нездаровых з'яў, якія эгаізм і ўседазволенасць. Гэткімі дзеяннямі калектыву не прыніжае асобу, а дае ёй сапраўдную магчымасць стаць асобай.

Джон Сміт, што валодае фермай у якім-небудзь штаце Арканзас, так і застанеца фермерам, знівеліраваным да ўзроўню тысяч такіх смітаў з іх уласнымі акрамі зямлі, аўтамабілямі, трактарамі і да т. п. Нішто яго не ўзіме да ўзроўню асобы, бо ён сам-насам са сваімі праблемамі і са сваім «я».

Але самае галоўнае не ў гэтым. Сміту толькі здаецца, што ён жыве так, як яму хочацца, а значыць мае сваё арыгінальнае «я». Нават не то, што здаецца, яму з дапамогай прапагандысцкага гіпноза ўнушаюць: Сміт — асоба, бо яго дзеянні не абмяжоўвае калектыву. На самай жа справе — гэта міраж. І Сміт, і кожны іншы, хто заняў пэўную прыступку ў капіталістычным грамадстве, жывуць па яго законах.

А Міхаіл Бяганскі, звеннявы механізаванага звяна саўгаса «Жалезнік» Слаўгарадскага раёна працуе на калектывнай ферме і заняты праблемамі, якія цікавяць яго вёску, яго саўгас, а гэта значыць — таксама калектывнымі. За 1981 год Міхаілу Бяганскаму прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР за выдатныя дасягненні ў працы. Правамерна задаць пытанне: калектыву пазбавіў яго індывідуальнасці, знівеліраваў ці ўзняў яго асобу?

Па трафарэту, распрацаванаму саветолагамі, павінна было б быць так: самы шчаслівы чалавек — гэта амерыканец Джон Сміт. Бо ён, па-першае, выхаваны ў баптыскай сям'і і не ведае, што такое камуністычная ідэалогія, па-другое, ён сам сабе галава, ён аднаасобнік, па-трэцяе, ён можа «свабодна» мысліць і выбіраць шлях, які яму падабаецца.

І Джон Сміт выбраў — стаў беспрацоўным, бо ферма яго пайшла з малатка, не вытрымала канкурэнцыі. Выбраў?.. А можа яго пінхнулі на гэты шлях тыя, хто мацней за яго? Уся сістэма грамадскіх і сацыяльных адносін, якая пазбаўляе амерыканца работы, «прапанавала» яму гэты шлях і накіравала такі лёс.

Як «бунт» асобы, якая не хоча быць зведзенай да калектывнага «мы», нашы натхніцелі індывідуалісцкай свабоды разглядаюць пагоню некаторых маладых людзей, асабліва ў нашых гарадах, за моднымі імпортнымі трантамі. Барацьбу са спажывецкай псіхалогіяй, філасофіяй мяшчанства як сацыяльным злом, наша імкненне выхаваць чалавека грамадзянінам Айчыны заходнія ілжэпраарокі выдаюць за падаўленне асобы ў сацыялістычнай дзяржаве. Але апануты ў заходнія джынсы абібок яшчэ не ўяўляе асобы, грамадзяніна. Ён усяго толькі абібок.

Мы — калектывісты і таму лічым, што па-за калектывам не можа быць чалавека. А калектыву тым і моцны, што кожны член яго — асоба. Асоба з перадавым камуністычным светапоглядам, з шырокім дзяржаўным падыходам да справы, якую робіць, з высокімі маральнымі прынцыпамі.

І менавіта сацыялізм разглядае асобу як найвышэйшую каштоўнасць. І менавіта сацыялізм стварае спрыяльныя ўмовы для ўсебаковага развіцця асобы, для забеспячэння яе матэрыяльных і духоўных патрэб.

Корреспондент АПН Людмила ПТИЦЫНА беседует с руководителем подготовки космонавтов дважды Героем Советского Союза генерал-лейтенантом авиации Владимиром ШАТАЛОВЫМ.

— Прошло более года с тех пор, как кандидаты в космонавты из Франции впервые прибыли в Советский Союз для подготовки к полету. Довольны ли вы, Владимир Александрович, успехами ваших новых подопечных?

— Вначале занятия были чисто теоретическими, и оба кандидата, летчики-испытатели высокого класса, по всем статьям показали себя настолько сильно и ровно, что отдать предпочтение кому-либо из них оказалось весьма затруднительным. У нас не было практиче-

ским трехместного варианта «Союза Т» необходимость в такого рода дополнительных нагрузках для космонавта-исследователя отпала, и он получил возможность больше внимания уделить научной части программы полета, изучению конструктивных особенностей орбитальной станции, отработке тех важных космических экспериментов, которые готовят ученые и специалисты Советского Союза и Франции.

Что касается стендов и тренажеров, медицинской аппаратуры, то французские космонавты проходят тот же самый цикл по программе подготовки, что и их предшественники — участники между-

МИНЧАНИН ПОБЫВАЛ НА СЕВЕРЕ

У ПЕЧОРЫ У РЕКИ

Советский Север огромен, многолик, многоязычен. Славные страницы нашей истории связаны с его освоением. Эта героическая летопись продолжается. Несметные богатства и красота природы издавна влекли сюда людей. Север осваивается, и с каждым годом все интенсивнее. Вырастают новые города и поселки, благоустраиваются старые. Жизнь северян сегодня мало чем отличается от условий в городах и поселках средней полосы страны. И все же Север — это районы сурового климата, вечной мерзлоты.

Мне пришлось работать учителем в поселке недалеко от Нарьян-Мара — столицы Ненецкого национального округа. Замечу: понятие «недалеко» на Севере вмещает сотни километров. Как поется в популярной песне, то именно «у Печоры у реки, где живут олениводы и рыбачат рыбаки», мне посчастливилось побывать.

Окончив Минский институт иностранных языков, я решил поехать работать на Север. Ехал туда, испытывая не только романтическое настроение, но и волнение, предполагая, что наверняка там, в далекой заполярной школе, все будет не так хорошо обжито и устроено, как у нас в Минске — все-таки поселок в тундре не сравнить со столичным городом.

С первых дней работы на новом месте все мои опасения развеялись. Был приятно удивлен, что школа оборудована не хуже, чем в Минске: такие же классы-кабинеты с техническими средствами обучения, отличный спортзал с разнообразным спортивным инвентарем. Все учителя оказались квалифицированными специалистами с высшим образованием. Половина из них — коренные северяне, остальные приехали работать в Заполярье из разных районов страны. Тем не менее мы жили и работали дружно.

На Севере школьники учатся в иных условиях. Около половины ребят нашей Великовисьской средней школы жили в новом школьном интернате на 200 мест. Они продолжали учебу после окончания близлежащих восьмилетних школ, которые находились от нашей школы на расстоянии от 100 до 300 километров. Причем в условиях тундры такая даль близка благодаря авиации. Учеба и содержание детей в интернате, питание, а также обеспечение теплой зимней одеждой — все совершенно бесплатно для их родителей.

Школьники Заполярья проводят летние каникулы ничуть не хуже, чем ребята в Белоруссии. Кроме обычных пионерских лагерей, расположенных во многих уголках Советского Союза, куда учащиеся едут по профсоюзным путевкам, дети рабочих крупных предприятий Нарьян-Мара во время летних каникул выезжают на дачи. Например, местный морской порт вывозит детей в Подмоскovie, лесозавод и рыбокомбинат — на Украину. Старшеклассники отправляются в Краснодарский край в лагерь труда и отдыха, где они работают на уборке фруктов и овощей, совмещая труд с отдыхом. Те же, кто остается с родителями дома, тоже живут интересно. Дети с родителями ловят рыбу или работают в учебных производственных бригадах на заготовке кормов в колхозе. Примечательно, что школьник на Севере отличается более ранней способностью к труду, знанием основ охоты и рыболовства. Он и силком на куропатку поставит, и рыбацкую сеть в зимнюю стужу установит. Эти качества воспитывает тундра.

Север и сегодня притягивает людей не только необходимостью экономического освоения, но и романтикой. Три четвер-

ти его населения составляют приезжие. Хотя минимальный срок трудового договора три года, однако чаще люди живут и трудятся здесь от пяти до пятнадцати лет.

Знакомся с человеком в Минске, мы не спешим спросить его: «Откуда?» На Севере же этот вопрос звучит в начале беседы. Чувство товарищества здесь имеет большую цену. Жажда общения ощущается сильнее, встречей с человеком здесь особенно дорожат. Огромные пространства тундры, где, бывает, на сотни километров не встретишь человека, издавна побуждали людей к объединению, товарищеской взаимопомощи, чтобы выжить в суровых краях.

Во многих поселках бытует старинный обычай — не закрывать на замок двери, уходя из дома. Приставленная к дверям лопата, грабли, а то и полено красноречиво говорят: хозяина нет. Никому не придет в голову самому отворить дверь с этим опознавательным знаком, войти в дом. Доверие к человеку дисциплинирует. Поэтому воровство не имело места здесь в прошлом, когда в поселках жили коренные северяне, не беспокоит оно людей и теперь, когда значительная часть населения — приезжие.

Природа Севера богата. Охота захватывает даже тех, кто в родных местах о ней не помышлял. Осенью и весной над тундрой огромными стаями летят птицы. В эту пору большинство мужчин берут десятидневный отпуск, подстраиваясь к десятидневному охотничьему сезону, и лодками, самолетами, вертолетами отправляются в тундру. Удача приходит к каждому. Реки Ненецкого округа, и особенно самая большая из них Печора, а также озера в тундре издавна славятся ценными породами рыбы: семга, чир, сиг, нельдь... Они составляют экспортную продукцию округа. Для рыболовов здесь такое раздолье, которого не сыщешь даже в самых рыбных местах Белоруссии.

Не без удивления встретил как-то моторную лодку, наполовину нагруженную черной смородиной, а ягоды — с лесной орех. Все это, как узнал, было собрано одной семьей за субботу и воскресенье. Разве такую смородину увидишь еще где-нибудь! А морошка, клюква? Осенью хорошие хозяйства обеспечивают себя ягодой на год вперед.

У многих, кто не бывал на Севере, сложилось мнение о его климате, как о сугубо суровом, морозном, ледяном. Да, зимой он таков. Но где встретишь (я имею в виду район Нарьян-Мара) такие чудеса? Летом в отдельные дни бывает 30 градусов тепла. Цветущее разнотравье по пояс. И полтора месяца солнце не уходит с горизонта! Оно только опускается к горизонту и поднимается опять. Местные мальчишки всю такую «ночь» гоняют мяч по полю.

Нельзя не удивляться Северу, этому могучему, суровому и щедрому исполуну! О своих самобытных людях, о своей природе Север расскажет сам, если ступить на его все больше теплеющую землю. Как запоминается встреча с добрым, мужественным человеком, так запоминается надолго встреча с Севером. Казалось бы, что значат три года работы, чтобы постичь этот край нужды десятилетия. А мне запомнились и красота природы, и масштабы освоения. Благодаря пребыванию на Севере я по-иному осознаю для себя и понятие Родины. Теперь — это не только родная Белоруссия, но и огромные пространства Севера, в освоении которых я принял участие. Слово Родина обрело для меня более емкий, конкретный смысл.

Юрий КРАСНОБАЙ.

ОЧЕРЕДНОЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЭКИПАЖ ГОТОВИТСЯ К ПОЛЕТУ

ФРАНЦУЗСКИЕ КОСМОНАВТЫ В ЗВЕЗДНОМ

ски никаких претензий ни к одному из них и в ходе следующих этапов подготовки — вопрос о том, кого назвать кандидатом № 1, решала, как известно, французская сторона. Мы довольно долго ждали ответа Академии наук Франции. Выбор пал на Жан-Лу Кретьена, и он включен в первый экипаж. Во втором экипаже оказался Патрик Бодри.

Так или иначе, мы довольны обоими представителями Франции в Звездном и будем готовить их до последнего дня и минуты, до самого старта абсолютно одинаково. Соответственно — и советских членов экипажей.

— Как формировались советско-французские экипажи и как проходит сегодня совместные тренировки?

— Когда мы начали готовить советско-французский полет, у нас в Звездном был не такой уж большой запас «свободных» космонавтов, как это может показаться на первый взгляд. Во-первых, отряд космонавтов не столь велик сам по себе. Во-вторых, кое-кто уже побывал в космосе, а кто-то еще ждет своей очереди. Существует, кроме того, определенная плановая политика: ведется подготовка коротких и длительных экспедиций.

Словом, была какая-то объективная закономерность, объективность, когда в состав экипажа-1 мы включили Юрия Малышева, первым испытывавшего системы корабля «Союз Т», и бортинженера Александра Иванченкова, 140 суток работавшего на станции «Салют-6», а в экипаж-2 — командира корабля Леонида Кизима, который пилотировал «Союз Т» уже в его трехместном варианте, и бортинженера Владимира Соловьева, еще не летавшего в космос, но досконально знающего все системы орбитальной станции.

Французы (а в каждом экипаже мы готовим их как космонавтов-исследователей) с самого начала с пониманием восприняли логику нашего выбора и назначения партнеров по полету.

Первые же совместные тренировки экипажей осенью 1980 года подтвердили правильность выбора кандидатур, и у нас есть все основания считать, что ко дню старта оба экипажа придут в отличной форме.

— Отличается ли система подготовки космонавтов из Франции от той, что имела место при работе с международными экспедициями по программе «Интеркосмос»?

— Принципиальных отличий нет. Подготовка идет в той же последовательности и примерно в тех же объемах. Хотя в какой-то мере французские космонавты оказались в более выгодном положении по сравнению со своими предшественниками — космонавтами из социалистических стран. Дело в том, что прежде корабль «Союз» был двухместным и космонавту-исследователю приходилось брать на себя обязанности бортинженера, а также быть готовым к тому, чтобы в экстремальной ситуации заменить командира корабля. С появле-

нием экспедиций. Добавился только новый тренажер — корабль «Союз Т».

— Насколько космонавты из Франции знакомы сегодня со станцией «Салют»?

— Тренажер в Центре подготовки — полная копия той станции, что находится на орбите. Сейчас в нем кое-что переделывается — под тот интерьер и состав оборудования, с которым предстоит работать космонавту Франции. Не исключено, что советско-французский экипаж будет работать на «Салюте-6».

И Жан-Лу Кретьен, и Патрик Бодри постепенно осваиваются в своем будущем «космическом доме». Мы с удовлетворением отмечаем, что приближается тот пик в многолетнем плодотворном сотрудничестве СССР и Франции в исследовании космического пространства, когда первый представитель капиталистической европейской страны будет бок о бок работать с нашими космонавтами на борту советской орбитальной станции.

— Как экипируются участники советско-французского полета?

— Вопрос об изготовлении какой-то особой одежды перед нами не стоял. Так, как это было, скажем, при подготовке совместного полета с США по программе «Союз» — «Аполлон». Скафандры и прочая современная экипировка советских космонавтов понравились французам, и никаких проблем у нас в этой связи не возникало.

— Когда примерно планируется запуск совместного экипажа и какова будет продолжительность полета?

— Запуск состоится скорее всего в середине 1982 года, а полет рассчитан на восемь суток, из которых семь космонавты проведут на станции «Салют». Кстати, и предыдущие международные экипажи летали на такой же срок. Мы считаем, что восемь суток — оптимальное время, чтобы человек успел привыкнуть к условиям невесомости, выполнил большой объем научных исследований и, не прибегая к довольно трудоемкой системе восстановительных тренировок на борту станции, благополучно возвратился на Землю без каких-либо осложнений для организма.

— А как живется французам в Звездном? Правда ли, что они уже хорошо объясняются по-русски? Знают ли французский язык их советские партнеры?

— Французские космонавты живут здесь на равных правах с советскими космонавтами. Оба они заметно прогрессируют в знании русского языка. Когда они впервые приехали в Звездный, в их активе было лишь несколько русских слов. Сегодня Жан-Лу Кретьен и Патрик Бодри свободно объясняются на русском языке. В свою очередь советские члены экипажей также изъявили желание всерьез заняться французским языком. У них, конечно, будет не так много времени, но пусть их вдохновляют успехи Мелоди, маленькой дочки Патрика Бодри, которая в общении с советскими ребятами в детском саду чувствует себя прекрасно и находит все нужные слова.

Уроки мужества. Они проводятся во всех школах Белоруссии. Бывшие воины-фронтовики, партизаны приходят к ученикам, чтобы рассказать о тяжелых боях с немецко-фашистскими захватчиками за независимость нашей Родины. НА СНИМКАХ: урок мужества в музее боевой славы минской средней школы № 120 ведет Герой Советского Союза Павел МОЛОДЫХ. Павел Петрович участвовал в освобождении белорусской столицы. Фото Б. ШАПИРО.

У ВІЛЬНЮСЕ АДКРЫЛАСЯ ВЫСТАЎКА

НАРОДНАГА МАСТАЦТВА БЕЛАРУСІ

З ГЛЫБІНЬ ЖЫВАТВОРНЫХ

У студзені ў музей гісторыі і этнаграфіі Літоўскай ССР, да сваіх сяброў-суседзяў, прыехалі нашы супрацоўнікі, каб наладзіць выстаўку «Беларускае народнае мастацтва», прысвечаную знамянальнаму юбілею — 60-годдзю ўтварэння СССР.

Мігатліва-яркімі або стрымана-пяшчотнымі колерамі дываной і ручнікоў, бурштынавым пералівам традыцыйнай беларускай саломкі, мажорнай гаммай вышыўкі і набіванкі напоўнілася зала. Каля 300 экспанатаў прадстаўлена тут. Гэта вырабы беларускіх ткачых, разьбяроў па дрэву, ганчароў, інкрустараў, рэчы з саломкі, лазы і бяросты. Яны адлюстроўваюць багатыя нацыянальныя традыцыі і высокае майстэрства аўтараў, сведчаць пра сапраўдны росквіт мастацкай творчасці ў рэспубліцы за апошнія гады.

Часам можна пачуць, што народнае мастацтва, заснаванае на хатніх промыслах, з развіццём прамысловасці і шырокім распаўсюджаннем прамысловых вырабаў прыходзіць у заняпад. Практыка ж

паказвае, што гэта далёка не так, што імкненне да прыгожых, да самабытнага з'явілася як бы штуршком да своеасаблівага «рэнесансу» народнага мастацтва. Але людзі часцей купляюць традыцыйныя народныя вырабы не для практычнага карыстання, а каб любівацца імі. І многія майстры робяць тая ці іншыя рэчы не таму, што яны патрэбны ў хатнім ужытку, а таму, што гэта прыгожа, дэкаратыўна, мае вялікі попит.

Галоўнае месца ў экспазіцыі выстаўкі займаюць вырабы самых традыцыйных для Беларусі відаў. Сучаснае ручное ткацтва прадстаўлена ў асноўным дыванамі і ручнікмі. Насычанасцю каларыту, дынамічнасцю арнаменту вылучаюцца дываны са Случчыны, вытканыя Г. Паляшчук, В. Шыкуць, Н. Паўлоўскай.

Адмысловай прыгажосцю, яркай чырвона-чорнай гамай захапляюць традыцыйна-абрадавыя ручнікі з вёскі Неглюбка, што на Гомельшчыне, сціплай лаканічнасцю чырвона-блакітнага арнаменту — ручнікі вёскі Моталь з Брэстчыны. Ткачы Т. Дзеранок, М. Каўтунова, А. Грынькова, В. Лукашэвіч, А. Шыкалай з вялікім густам вырабілі іх.

Віртуознай тэхнікай пляцення ўражае традыцыйная саломка. Фантастычныя скульптуркі птушак, жывёл, дэкаратыўныя панно з жытняй саломы, нібы золата і бурштын, аздабляюць экспазіцыю. Гэта работы лепшых майстрых па саломалляцтву — Л. Галавачкай, В. Гаўрылюк, К. Арцёменкі, А. Лось.

Багата прадстаўлена і кераміка. Збанкі, глянкі, гаршкі, спарышы, міскі вабяць класічнай прастатой і лаканічнасцю форм. І сёння радуюць людзей сваім майстэрствам ганчары з традыцыйных цэнтраў вырабу глінянага посуду: А. Такарэўскі з Пружан, А.

Траяноўскі з Віцебшчыны, А. Пракаповіч з Іванца, П. Гмыр з Гарадной.

Арыгінальнасцю форм і кампазіцый, характарам нацыянальнага тыпажу адрозніваецца народная драўляная скульптура, прадстаўленая вырабамі старэйшых майстроў разьбы па дрэву — А. Пупко з Іванца і У. Альшэўскага з Мінска — са сваім творчым почыркам і светаўспрыманнем.

Адно з вядучых месц сярод народных мастацкіх промыслаў Беларусі займае інкрустацыя саломкай. Асаблівым майстэрствам, тонкім густам, адмысловасцю арнаменту вылучаюцца куфэркі, зробленыя Верай і Міхаілам Дзегцярэнкамі са Жлобіна.

На выстаўцы прадстаўлена народнае адзенне з глыбінных раёнаў Палесся. У жаночых святочных касцюмах гарманічна спалучыліся ткацтва і вышыўка, якія адлюстроўваюць эстэтычныя погляды і фантазію майстрых.

Зрабіць выстаўку з такіх розных па кірунку, жанру, аб'ёмах, каларыту экспанатаў, як прадметы народнага мастацтва, сабраць іх у адзіную мелодыю народнай паэтыкі — справа нялёгка. Але з ёю паспяхова справіліся супрацоўнікі Дзяржаўнага музея БССР А. Война, В. Разін і мастак-афарміцель У. Капшай. Выстаўка выразна дэманструе неўміручасць народных традыцый, мастацтва Беларусі, яна выклікае вялікую цікавасць у наведвальнікаў — жыхароў і гасцей Вільнюса, сталіцы братняй рэспублікі.

НА ЗДЫМКАХ: экспанаты выстаўкі.

Янка ЗАГРЫШАЎ,
дырэктар Дзяржаўнага музея Беларускай ССР.

Фота У. ГРЫБА.

У Доме літаратара ў Мінску адбыўся прагляд новага фільма рэжысёра Леаніда Мартынюка «Ветразі майго дзяцінства», створанага на кінастудыі «Беларусьфільм». Стужка прысвечана дзецям і дае глядачам магчымасць адчуць атмасферу першых паслярэвалюцыйных гадоў, паказвае, як юныя грамадзяне нашай краіны змагаліся за Савецкую ўладу. Пасля прагляду фільма адбылася сустрэча з выканаўцамі галоўных ролей — школьнікамі Дзянісам ГЕРМАНОВІЧМ і Дзімам ПРАКАПЧУКОМ. **НА ЗДЫМКУ:** у час абмеркавання фільма рэжысёр Л. МАРТЫНЮК (у цэнтры) з юнымі артыстамі.

Фота У. КРУКА.

ДАНАТАС БАНІЁНІС У ТЭАТРЫ І КІНО

ВЫХАВАННЕ ПАЧУЦЦЯЎ

Народнага артыста Савецкага Саюза Данатаса Баніёниса шырокая публіка і ў нас у краіне, і за мяжой больш ведае як кінаакцёра, чым артыста драматычнага тэатра ў літоўскім горадзе Панявежысе. Гэта зразумела: у многіх папулярных фільмах Баніёнис бліскуча сыграў ролі галоўных герояў — Вайткеса («Ніхто не хацеў паміраць» літоўскага рэжысёра Жалаквічуса), Ладзейнікава («Мёртвы сезон» Куліша), Гою ў аднайменным фільме пра вялікага мастака, пастаўленым кінамастаграфістамі СССР і ГДР, Ветховена ў карціне, выпушчанай студыяй ДЭФА (ГДР).

У рэпертуары Панявежскага тэатра ёсць трагедыя Сафокла, Шэкспіра, п'есы сучасных савецкіх і замежных драматургаў. І не раз пераконваешся ў тым, што антычная трагедыя часам хвалюе глядача не менш, чым лепшыя п'есы аўтараў нашых стагоддзяў. Што датычыць асаблівых удач акцёра, мне думаецца, многае залежыць не толькі ад яго, але і ад пастаноўшчыка. Вядома, акцёрская праца ўвечнаецца поспехам у тым выпадку, калі выканаўца выказвае на сцэне думкі і пачуцці, якія напўняюць яго самога.

Але акцёрскі талент Баніёниса раскрыўся іменна на тэатральнай сцэне ў Панявежскім тэатры, створаным слаўным літоўскім рэжысёрам Юозасам Мільцінісам. Сорак гадоў назад 17-гадовы Баніёнис сыграў у Панявежысе сваю першую ролю. З таго часу ён стварыў каля 90 вобразаў у тэатры і прыкладна 30 у кіно і тэлевізійных фільмах.

— Якому віду мастацтва вы аддаеце перавагу: тэатру або кіно?
— Мой стаж у кіно напалову карацейшы за тэатральны. Але абодва віды мастацтва мяне прыцягваюць аднолькава. Тэатр — гэта непасрэдныя кантакты з глядачом. І я ўвесь час правяраю сябе: ці добра разумюць мяне людзі, што сядзяць у зале. Тэатр да таго ж — гэта кантакты з вялікімі драматургамі ўсіх часоў.

— Тэатр зусім не лёгкая забава, неаднаразова гаварыў Мільцініс. Той жа думкі прытрымліваецца і вы, яго вучань...

У кіно я жывога глядача губляю, але набываю такую вялікую аўдыторыю, якую не ў стане сабраць ні адзін тэатр. У кіно ёсць магчымасць паказаць перажыванні буйным планам, зафіксаваць непаўторныя моманты душэўных рухаў.

— Зразумела, што чалавек хоча забаў, прыемнага адпачынку. Я не бачу ў гэтым нічога дрэннага, — заўважае Баніёнис. — Але забава хутка забываецца. Калі хаця б бегла прасачыць гісторыю мастацтва — ад старажытных грэкаў да нашых дзён, — бачыш, што самымі даўгавечнымі аказваюцца тыя творы, якія ўзнімаюць спрадвечныя праблемы быцця. Як жыць, што такое дабро і зло, што такое лёс, якое прызначэнне чалавека? Гэтыя пытанні вырашаюцца ў мастацтве не для забаў, а для пазнання свету, самога сябе. Мастацтва — не педагогіка, але яго галоўная задача — выхаванне людзей, выхаванне пачуццяў. Мастацкімі метадамі, зразумела.

Мяне іншы раз пытаюць: дзе лягчэй — у тэатры ці ў кіно? Адказваю: па-сапраўднаму працаваць цяжка ўсюды. І не толькі ў мастацтве, а ў любым рамястве, калі адносішся да яго сур'ёзна.

— У чым, на ваш погляд, заключаецца жыццёвасць спектакля, фільма, ролі?

— У мінулым сезоне вы сталі мастацкім кіраўніком Панявежскага тэатра. Якія вашы планы?

— Яшчэ раз падкрэслію: фільм або спектакль можа прэтэндаваць на доўгае жыццё ў мастацтве, калі ён узнімае сапраўдныя чалавечыя праблемы. Самымі ўдалымі атрымліваюцца тыя спектаклі, якія нясуць філасофскую нагрукку, гавораць пра тое, што нас хвалюе, што набалела, паказваюць вострыя канфлікты.

На спектаклі нашага тэатра, — гаворыць у заключэнне Данатас Баніёнис, — прыязджаюць глядачы не толькі з розных гарадоў Літвы, але і з іншых рэспублік. Гэта акрыляе, але і да многага абавязвае.

Вітаўтас МІКУЛІЧУС.

ДАКУМЕНТАВАНЫ КОЖНЫ КРОК

«Пуцявінамі Янкі Купалы» — кнігу пад такой назвай, падрыхтаваную Інстытутам літаратуры імя Я. Купалы Акадэміі навук БССР, выпусціла рэспубліканскае выдавецтва «Навука і тэхніка». Гэта зборнік дакументаў і матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці народнага паэта Беларусі. Адкрываецца ён аўтабіяграфіяй та песняра 1940 года, затым ідуць звесткі з гісторыі роду Луцэвічаў, аб вучобе, службовай і грамадскай дзейнасці, уплыве творчасці пісьменніка на рэвалюцыйную і нацыянальную свядомасць беларускага народа. Публікуюцца энцызурныя матэрыялы, а таксама асобныя малавядомыя ці невядомыя ўспаміны. З п'сьмаў, публіцыстычных артыкулаў Я. Купалы падаюцца толькі тыя, што не трапілі ў зборы твораў. Частка публікуемых матэрыялаў ужо вядо-

ма ў той ці іншай ступені даследчыкам жыцця і творчасці паэта. Укладальнік зборніка Г. Кісялёў прапанаваў і новыя дакументы, адшуканыя ім у архівах і сховішчах. Улічаны і апошнія знаходкі іншых даследчыкаў. Беларускія, рускія і ўкраінскія тэксты падаюцца на мове арыгінала, а тэксты на іншых мовах — у перакладзе на беларускую мову.

У кнізе публікуюцца ілюстрацыйныя матэрыялы, узятыя пераважна з фондаў Літаратурнага музея Я. Купалы і Цэнтральнага дзяржаўнага архіва кінафотафонадакументаў БССР у Мінску.

Кніга — добры падарунак беларускім чытачам да юбілею народнага песняра.

М. РОЗУМ.

СТАНЕ КАНЦЭРТНАЙ ЗАЛАЙ

**РЭСТАЎРЫУЕЦЦА ПОМНІК АРХІТЭКТУРЫ XIX
СТАГОДДЗЯ — БЫЛЫ КАСЦЁЛ СВЯТОГА РОХА**

Цяпер гэта адна з самых ажыўленых частак горада — перакрыжаванне вуліцы Казлова і праспекта Леніна, а калісьці тут шумелі векавыя дрэвы. Жыхары Мінска і навакольных вёсак збіралі тут ягады і грыбы. Восенню здавалася, што ўзвышша адлівае чырвоным золатам. Таму, як сцвярджае адна з многіх версій, народ назваў гэта месца Залатой горкай.

Тут у XIX стагоддзі быў пабудаваны каменны касцёл, названы імем святога Роха. Здалёк відаць былі яго званы, а гук іх чуцен быў за некалькі верст. Касцёл упрыгожвалі самабытная скульптура і мастацкі роспіс.

Час не пашкадаваў архітэктурны помнік. Назаўсёды страчаны ляпныя аздобы, алтары, арган, устаноўлены ў пачатку XX стагоддзя. Захаваліся толькі асобныя фрагменты арнаментальнага жывапісу, які ўпрыгожваў інтэр'ер. Асабліва моцна пацярпеў помнік дойлідства ад налётаў фашысцкай авіяцыі ў першыя дні Вялікай Айчыннай вайны.

Пасля вайны будынак доўгі час знаходзіўся ў аварыйным стане. Помнік быў узят у ахову дзяржавы. Заўважым, што для забеспячэння захаванасці помнікаў і ландшафту гістарычнай часткі Мінска створаны чатыры ахоўныя зоны, у якія ўваходзяць Верхні горад, Чырвоны касцёл, вароты Кальварыйскіх могілак і касцёл святога Роха. Некаторыя з гэтых гістарычных аб'ектаў ужо адноўлены, астатнія ўзнаўляюцца спецыяльнымі навукова-рэстаўрацыйнымі майстэрнямі Міністэрства культуры БССР.

— Адрадзіць касцёл было нялёгка, — гаворыць аўтар праекта рэстаўрацыі А. Малахоўскі. — Цяжкасці заключаліся галоўным чынам у тым, што амаль не захавалася звестак аб страчаных элементах будынка. Вонкавы выгляд помніка рэстаўравалі, выкарыстаўшы архіўныя дакументы, старыя фатаграфіі, малюнкi беларускіх мастакоў. Неабходна было нанова адбудаваць шацёр, верхні ярус вежы заходняга фасада і дах. Акрамя таго, трэба было ўмацаваць скляпенні і ўзнавіць дэкор фасадаў.

Рэстаўрацыя касцёла вядзецца з 1976 года. Паступова ён прымае першапачатковае аблічча. Высока ў неба ўзнеслася званіца. Неўзабаве будзе ўзведзена каменная брама.

Які ж лёс помніка пасля рэстаўрацыі?

Мяркуюцца, што адноўлены Залатагорскі касцёл складзе адзіны комплекс з мінскім Палацам мастацтва. Ён стане канцэртнай залай на 108 месцаў, у якой загучыць камерная музыка XVII—XVIII стагоддзяў, а ў далейшым тут будзе ўстаноўлены арган.

На плошчы побач з помнікам размесціцца выстаўка беларускай скульптуры з фондаў Дзяржаўнага мастацкага музея БССР. У падвальных памяшканнях будуць праводзіцца археалагічныя выстаўкі.

С. БУЛАНАЎ.

ПЯЦЬ ТЫСЯЧ ГАЛАСОЎ

30 гадоў запісвае галасы птушак прафесар Інстытута заалогіі Акадэміі навук Беларусі Міхаіл Долбик. Ва ўнікальнай фанатэцы каля 5 тысяч галасоў птушак. Лічылася, напрыклад, што найбольшы майстар у спевах салавей, але запісаны на плёнку галасок варакушкі пераконвае, што ў сусветна прызнанага саліста ёсць сур'езны канкурэнт. Маленькая пяхаваракушка мае рэдкі дыяпазон. А самай «балбатлівай» птушкай аказалася не сарока, як мяркуюць многія, а сініца, разам з берасцянкай і аўсянкай. Гэтыя птушкі пастаянна перагаворваюцца адна з адной. Спевы птушак, што не звільніцца, рэзка адрозніваюцца ад галасоў тых, хто ўжо займаў дом. Уважліва слухаючы птушак, можна вызначыць час сутак, асабліва ноччу.

ЗУБР НА ПАДВОРКУ

Жыхар вёскі Леснікі Лідскага раёна Міхась Клімаш глянуў у акно свайго дома і разгубіўся ад нечаканасці: па двары ваяваў зубр. Пушчанскі гоць наблізіўся да напуўненага вадой карыта, з задавальненнем асушыў яго і, асабліва не затрымліваючыся, падаўся да бліжэйшага лесу.

Не так даўно зубра бачылі таксама ў ваколіцах Клякавіч, Парачан і іншых вёсак Голдаўскага сельсавета. Работнікі лясной аховы лічаць, што волат Белавежскай пушчы, мабыць, адбіўся ад свайго статка, што бывала не раз, і такім чынам апынуўся ў Лідскім раёне. Паводле сведчанняў леснікоў і вяскоўцаў, зубр неўзабаве ўзяў кірунак на захад, да свайго суроўца.

Леанід ДАЙНЕКА

Шум зімовай пургі.
Холад рэк ледзяны.
І бялюць снягі,
Як дзіцячыя сны.

Фота П. НІКІЦІНА.

БАБУЛІНА ПЕСНЯ

У студзені закончыўся IV Міжнародны фестываль тэлепраграм народнай творчасці «Вясёлка-81». Як і ў мінулыя гады, на Цэнтральнаму тэлебачанню савецкія гледачы пазнаёмліліся з цыклам перадач аб фальклоры розных краін свету. Завяршыў фестываль фільм Беларускага тэлебачання «Сямейныя вечары», які прадстаўляў у конкурсе Савецкага Саюза.

...Прамільгнуў кароткі зімовы дзень. Заціхла вёска, нібыта задрамала, пецячыся ў снежнай прырыне, закалыханая ласкавым вечарам. Апусцела вуліца, і толькі гарэзлівыя хлапчункі яшчэ мітусяцца там-сям з санкамі. Ад вонкаў дамоў пралеглі сцяжынікі святла. Стваральнікі фільма быццам прапаваюць гледачам зазірнуць у адну з хат, адкуль нясецца песня:

Ой, сівы конь бяжыць,
На ім бела грыва.
Ой, спанаравілась, ой,
спанаравілась
Мне тая дзючына.

Гэта пляюць у Манжуравых. Пра іх у Новай Слабадзе, што на Магілёўшчыне, гавораць: «Манжуравы пляюць — на ўсю акругу чуваць». Па традыцыі ўся іх вялікая сям'я збіраецца вечарамі ў бабулі Каці, у Кацярыны Васільеўны. Вось яны: два сыны з нявесткамі, дачка з зяцем, дзевяць унукаў — цэлы ансамбль. Народную песню тут шапнуюць з маленства. «Лепш песні пець, чым усямі-

наць тое, што прайшло», — лічыць бабуля Каця. Хаця ўсё, вядома, добра памятае. Як доўгімі зімовымі вечарамі сядзела яна, тады зусім яшчэ маладая дзючына, за прасніцай, побач плёў ланці дзядуля, і ціха снівала. Песня спрадвеку спадарожнічае працы.

Калі ж на вайне загінуў муж, тры гады не пела Кацярына Манжурава. Пабыла ўсё навокал, і быццам гора голас адабрала. Але паступова адрадзілася жыццё, і зноў усюды з ёю народная песня.

Ой, у гуслі ўдарылі...
Вось ужо і ўнукаў выгадавала. Часціком забягаюць яны да бабулі: за парадай, а то і проста за ласкавым словам. Памятаюць калыханкі і дзіцячыя песні, якім навучыла яна.

А ў мяне младай муж раўніў,—
пачынае жаночы голас.
А гуляй, жонка, да пары,—
уступаюць мужчыны. Рапетыя сямейнага ансамбля ў разгары. За дыржора тут дачка Вольга. Яна ж звычайна і заводзіць кожную новую песню, васьм'як цяпер:

Мне матуся прыказала,
Каб я з хлопцам не
стаяла...

Голас жанчыны ляціць высока, аж звініць над навакольным лесам, полем. І здаецца, песня ўжо вырвалася ў сусвет. Бабуліна песня...

Алена АНАНІЧ.

МЕМАРЫЯЛЫ БУЛАТАВЫХ

Адразу два мемарыялы — заслужанага майстра спорту Уладзіміра Булатава і яго бацькі заслужанага трэнера РСФСР Георгія Булатава — прайшлі ў нашай краіне. Адно спарторніцтва адбыліся ў Мінску, другія — у Омску.

У свой час Уладзімір Булатаў вельмі ўдала выступіў у скачках з шастом. Уваходзіў у склад зборных Беларусі і Савецкага Саюза. Менавіта ў гэтым відзе і разыгрываўся галоўны прыз мемарыяла ў Мінску. Перамогу з вынікам 555 сантыметраў атрымаў В. Спацаў з Кіева.

Добрыя вынікі на мемарыяле паказалі і гаспадары — беларускія спартсмены. Так, другое месца па трайным скачку ў Г. Валюкевіча, В. Бельскі быў другім па скачках у даўжыню. А гамяльчанін Э. Савушкін быў мацнейшым сярод юніёраў краіны па скачках з шастом.

ПЕРАД ЧЭМПІЯНАТАМ СВЕТУ

Усесаюзныя спарторніцтвы па біятлону завяршыліся на спартыўным комп-

лексе «Раўбічы», што пад Мінскам. Яны былі апошнімі перад маючым адбыцца неўзабаве чэмпіянатам свету. Трэнеры тут вызначылі канчатковы склад біятлістаў зборнай СССР.

У мужчынскай гонцы на 20 кіламетраў добра выступіў мінчанін Віктар Сямёнаў, які заняў другое месца. А першым быў Уладзімір Беларусаў з Іжмэска. Трэцім прызёрам стаў Альгіс Шална з Каўнаса.

Цікава прайшла эстафета 4x7,5 кіламетра. Восем каманд вялі барацьбу. Перамагла зборная СССР-2, за якую выступалі Уладзімір Беларусаў (Іжмэска), Уладзімір Барнашоў (Омск), Віктар Сямёнаў (Мінск) і Пётр Міларадаў (Мурманск).

У СКЛАДЗЕ ЗБОРНАЙ

Буйны міжнародны турнір па фехтаванню на шаблях прайшоў у Маскве.

У камандным заліку перамагла зборная Савецкага Саюза. Тут удала выступіў мінчанін Мікалай Алёхін.

Гумар

А ШТО, КАЛІ ПРАУДА!

Габравец вяртаўся дахаты і ўбачыў, што пад самымі вокнамі яго дома гуляюць дзеці. Узнімаюць пыл, шум, гвалт. Яму гэта не спадабалася, і ён стаў прагнаць дзяцей. А тыя не слухаліся. Тады габравец вырашыў іх перахітрыць.

Ён гучна крыкнуў:
— Дзеці, вунь там, за перакрываўаннем, — цэлы воз яблык, якія нейкі дзядзька прывёз з сяла і бясплатна раздае. Дзеці стрымгалоў кінуліся

туды, куды паказаў габравец. А сам ён пастаяў, паглядзеў услед і падумаў: «А што, калі і сапраўды там бясплатна раздаюць яблык?»

І пабег за дзецьмі.

СПРАБАВАЎ І ТАК...
Убачылі аднойчы селяніна, які сядзеў каля свайго дома на зямлі і капаў канаву для водаправода.

— Чаму ты капаеш седзячы? — спыталі ў яго.
— Справавай лежачы, ды не магу, — адказаў селянін.

ДЫЯГНАЗ

Англічанін прыйшоў да свайго ўрача, які абслухаў, аглядзеў яго і сказаў:

— Вам, містэр Барклей, неабходна тэрмінова адмовіцца ад тэатра, кіно, айтамашыны, віскі, цыгар...

— І вы мяркуюце, што менавіта ў гэтым мой ратунак?
— Гарантаваць не магу. Але ў такім выпадку вам, мабыць, хопіць грошай заплаціць мне за візіты і лячэнне.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. 208